12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча **«Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамы»** аттуу темадагы юридикалык илимдердин кандидаты илимий даражасын изденүүгө сунуштаган **Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын** диссертациясы боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Мамлекет жана укук институту, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университети жана Ош мамлекеттик университетине караштуу юридика илимдери боюнча Д 12.24.695 диссертациялык кеңешинин экспerttик комиссиясынын Төрагасы **юридика илимдеринин доктору, профессор Бейшембиев Эсенгул Джумашевич**

КОРУТУНДУСУ

Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын диссертациясын карап чыгып, төмөнкүдөй корутундуга келди:

1. **Диссертациялык кеңеш коргоого диссертацияларды кабыл алууга укуктуу болгон адистикке иштин (изилдөөнүн) дал келүүсү.** Ош мамлекеттик юридика институтунун Окумуштуулар кеңешинин 2017-жылдын 2-октябрындагы №2 протоколу менен бекитилген, **«Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамы»** аттуу темадагы юридикалык илимдердин кандидаты илимий даражасын изденүүгө сунуштаган **Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын** диссертациясы Д 12.20.617 диссертациялык кеңештин адистигине дал келет.

Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамына изилдөө жүргүзүлгөн, ал толугу менен 12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук адистигинин паспортуна жооп берет. Бул эмгек илимде бар тажырыйбаны гана жалпылоо болуп эсептелбестен, анын негизинде турган күчүндөгү мыйзамдар турган, толук кандуу өз алдынча изилдөө болуп эсептелет. Жактоого коюлган жоболор диссертанттын жеке өзү тарабынан иштелип чыгып, бул темадагы изилдөө мамлекеттик тилде жазылган тунгуч эмгектердин катарына кирет. Жогоруда айтылгандардын бардыгы 12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук адистигинин паспортунун пункттарына толук дал келет.

2. **Диссертациялык иштин максаты** – Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусу чөйрөсүндө укуктук изилдөө жүргүзүү болуп саналат.

Коюлган максаттарга ылайык изилдөө процессинде төмөнкү маселелер чечилди:

1) Нотариалдык ишмердикти өнүктүрүүнүн тарыхый-укуктук аспектилерине комплекстүү талдоо жүргүзүү;

2) Нотариат институтунун жана укуктагы нотариалдык

мыйзамдардын эволюциясын изилдөө;

3) Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусун изилдөөнүн методологиясын карап чыгуу;

4) Нотариустун укуктук статусуна, анын функцияларына жана ыйгарым укуктарына талдоо жүргүзүү;

5) Калктуу конуштарда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан нотариалдык кызмат көрсөтүүлөрдү камсыздоонун негизги маселелерин табуу жана аныктоо;

6) Кыргыз Республикасында нотариустун ишмердигин укуктук жөнгө салуунун заманбап маселелерин табуу жана аныктоо;

7) Нотариустун юридикалык жоопкерчилигинин келип чыгышынын юридикалык аспектилерин карап чыгуу;

8) Нотариустун укуктук статусун реформалоонун негизги жолдорун табуу жана аныктоо.

Изилдөөчү тарабынан түзүлгөн тапшырмалар изилдөөнүн негизги этаптарын алдын-ала аныктап, максатка жетүүгө алып келди деп эсептейбиз. Ар бир маселе диссертациянын тиешелүү бөлүмдөрүндө жана баптарында ырааттуу чечилген.

Диссертациянын изилдөө объектисинин диссертациянын максатына жана милдеттерине шайкештиги. Изилдөөнүн обьектиси болуп Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусун чагылдырган нотариалдык ишмердиги саналат.

Изилдөөнүн предмети болуп Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусу чөйрөсүндө укуктук изилдөө жүргүзүү болуп эсептелинет.

Изилдөө ыкмаларынын диссертациянын максаттарына шайкештиги. Изилдөөнүн усулдук жана булактык негиздери. Диссертациянын усулдук базасын диалектикалык таанып-билүү усулу түзөт. Андан тышкары, изилдөөнүн жүрүшүндө төмөнкү усулдар дагы колдонулган: тутумдуу, салыштырмалуу, ченем чыгаруучу, формалдуу-логикалык. Бул усулдарды комплекстүү колдонуу диссертациянын предметин ойлонуштурууга жана ачыктоого мүмкүндүк берди.

Изилдөөнүн жүрүшүндө Кыргыз Республикасынын Конституциясы, бир катар конституциялык мыйзамдар жана мыйзамдар, нотариалдык ишмердигиндеги укуктук булактар, жана статистикалык маалыматтар талданды.

Адистик боюнча изилдөөгө коюлган талаптар 12.00.02- конституциялык укук, муниципалдык укук шифрлерине дал келет.

Диссертация темасынын актуалдуулугу. жарандык-укуктук мамилелерде нотариустардын ээлеген орду жетиштүү деңгээлде бийик экендиги менен шартталган. Ата мекендик нотариат ар дайым мамлекеттик ишмердиктин маанилүү юридикалык институттарынын бири болуп келген жана болуп кала берет. Нотариустун ишинин сапатына жарандык жүгүртүүнүн нормалдуу иштеши, жарандардын жана юридикалык жактардын мүлктүк жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоонун

натыйжалуулугу көз каранды. Нотариустар жана жалпысынан юридикалык жамааттар менен активдүү өз ара аракеттенүү нотариалдык палатанын ишинин артыкчылыктуу багыттарынын бири болуп саналат.

Кыргыз Республикасында нотариат органдары дайыма өркүндөтүлүп турат, санариптик технологияларды өнүктүрүүгө өзгөчө көңүл бурулат, бул укуктук мамилелердин коопсуздугуна жана мыйзамдуулугуна зыян келтирбестиги үчүн өтө манилүү. Бүгүнкү күндө нотариустар жарандарга жана бизнеске инновацияга негизделген опциялардын бүтүндөй чөйрөсүн сунушташат: юридикалык жактан маанилүү болгон документтерди электрондук түрдө тариздөөдөн тартып, видеобайланыш боюнча бүтүмдөрдү күбөлөндүрүүгө жана айрым нотариалдык иш-аракеттерди онлайн алууга чейин. Азыркы учурда нотариустун укуктук статусу, колдонуудагы мыйзамдардын учурдагы талаптарына жооп берет, аны ишке ашырууда нотариалдык ишти уюштурууда жана жүзөгө ашырууда коомдук мамилелерди чагылдырат, бүгүнкү илимий талкуунун предмети болуп саналат. Ошондой эле нотариустардын ишмердигинде анын натыйжалуу колдонуу жарандык карым-катнаш жана ишкердик чөйрөсүндө жарандардын укуктарын мыкты коргоого өбөлгө түзүп бере алат. Атап айтканда, теориялык талкуулар үчүн негиз болуп нотариалдык ишмердиктеги нотариустун укуктук статусун туура түшүнүү, анын ичинде ушул институтту өнүктүрүүгө түрткү бере турган иш-чараларды өнүктүрүүнүн мыйзамдык негиздеринин жоктугуна байланыштуу келип чыгуучу көйгөйлөр эсептелет.

3. Илимий натыйжалар

Эмгекте төмөнкүдөй илимий негизделген теориялык натыйжалар көрсөтүлгөн, алардын жыйындысы юридикалык илимдин өнүгүшү үчүн олуттуу мааниге ээ:

1-натыйжа. Улуттук нотариат жана нотариустун укуктук статусу жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин коргогон институт катары калыптануунун кыйла татаал жолун басып өткөндүгү аныкталды жана бүгүнкү күндө мамлекеттик органдардын, ошондой эле нотариат жөнүндө мыйзамдарга ылайык нотариалдык иш-аракеттерди жасоо укугу берилген кызмат адамдарынын системасы болуп саналышы аргументтелди.

2-натыйжа. Мамлекеттин жеке жана рыноктук экономикага өтүшү менен жарандардын ортосундагы укуктук мамилелер жана жарандык иш жүгүртүүнү реформалоо укуктук мамилелердин катышуучуларынын кызыкчылыктарын жана укуктарын коргоо боюнча чараларды көрүүнү талап кылгандыгы негиздүү экендиги аныкталды.

3-натыйжа. Коомдук мамилелерди конституциялык, административдик жана жарандык жөнгө салуу методдорунан айырмаланып турган нотариалдык укуктун спецификалык методологиясын аныктоо теориялык маселе болуп санала тургандыгына жүйө келтирилген менен шартталды.

4-натыйжа. Нотариат институционалдык мааниде жарандарга жана уюмдарга жеке юридикалык жардам көрсөтүү менен айкалыштырып

мамлекеттин атынан укук коргоо жана юрисдикциялык функцияларды жүзөгө ашыруучу мамлекеттик жана жеке нотариустардын, ошондой эле алардын бирикмелеринин системасын өзүнө камтый тургандыгы негизделди.

5-натыйжа. “Нотариат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамында түздөн-түз көрсөтүлгөндүктөн нотариустун укуктук статусун жеке ишкердин укуктук статусу менен теңдештирүүгө болбой тургандыгы негизделген. Нотариалдык ишмердик товарды сатуу болуп саналбайт. Нотариус өзүнүн кесиптик ишмердигинин натыйжаларын ишке ашырбайт жана керектебейт. Мамлекеттин атынан иш алып барган нотариустун ишмердигинин натыйжасы кардарга, ал үчүн эмес, ага кайрылган адамга багытталат. Мамлекеттик жана жеке нотариустарга тиешелүү кош жеке жана жалпы укуктук жоболор жеке нотариустарга да тиешелүү, анткени жалпы аспектиде алар жарандардын жана юридикалык жактардын укуктарын жана эркиндиктерин коргоо боюнча мамлекеттик милдеттерди жүзөгө ашыруунун зарылчылыгында, ал эми жеке аспектиде-мамлекет тарабынан берилүүчү атайын мыйзамда каралган ченемдерге ылайык калкка квалификациялуу юридикалык жардам көрсөтүүдө тургандыгы менен аныкталды.

6-натыйжа. Нотариалдык иш-аракеттердин айрым түрлөрүн аткарууга укук берүү боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын атайын ыйгарым укуктуу кызмат адамы укук берүүнүн оң натыйжаларын көрсөтүп жаткандыгы аныкталды.

7-натыйжа. “Нотариус” — бул мамлекеттин атынан жана жеке жоопкерчиликтин негизинде коомдук нотариалдык ишмердикти жүзөгө ашырууда өзүнө тиешелүү укуктарды жана милдеттерди камтыган өзгөчө жогорку квалификацияга ээ адам экендиги тастыкталган. Ошондой эле нотариустун укуктук статусунун негизги белгилери болуп нотариалдык ишти жүзөгө ашыруудагы укуктары жана милдеттери, жоопкерчиликтери жана мыйзамда каралган негизги кепилдиктер саналат. Бул жерде нотариустардын кесиптик этикасы жана алардын нотариустардын ишмердигиндеги мыйзам бузуулары жөнүндө ченемдерди киргизүү зарылдыгы келип чыгат. Ошол эле учурда нотариустун укуктарынын жана милдеттеринин каталогу илимий системалаштырууга муктаждыгы негизделди.

8-натыйжа. Жарандардын квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укуктарын ишке ашырууга нотариаттын катышуусу бир катар шарттарды сактоону талап кылат, алардын катарына нотариустардын жогорку кесиптик даярдыгын, алардын ишмердигине мамлекеттик жана корпоративдик контролду, коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын жогорку стандарттарын, нотариустун өзү тарабынан да, тиешелүү нотариалдык палаталардын жана юстициянын ыйгарым укуктуу органдарынын күчү менен да алардын туруктуу мониторингин киргизүү керек экендигин шарттады.

3.1. Бардык берилген натыйжалар жаңылыктын белгиси менен айырмаланат.

1-натыйжа. Жаңы, Улуттук нотариат жана нотариустун укуктук статусу жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин коргогон институт катары калыптануунун кыйла татаал жолун басып өткөндүгү аныкталды жана бүгүнкү күндө мамлекеттик органдардын, ошондой эле нотариат жөнүндө мыйзамдарга ылайык нотариалдык иш-аракеттерди жасоо укугу берилген кызмат адамдарынын системасы болуп саналышы аргументтелди.

2-натыйжа. Жаңы, Нотариалдык система бүгүнкү күндө укук каражаттарынын бири болуп саналат, анын негизинде мамлекет жарандардын мүлктүк жана жеке мүнөздөгү укуктарын жана эркиндиктерин коргоого кепилдик берет. Нотариалдык укукту укуктун өз алдынча тармагына толук кандуу тариздөө үчүн укуктук ченемдердин ушул чакан системасынын милдеттерин жана функцияларын аныктоо талап кылышы негизделди.

3-натыйжа. Жаңы, Коомдук мамилелерди конституциялык, административдик жана жарандык жөнгө салуу методдорунан айырмаланып турган нотариалдык укуктун спецификалык методологиясын аныктоо теориялык маселе болуп санала тургандыгына жүйө келтирилген. Нотариат өзүнө жүктөлгөн милдеттерди өз алдынча, өзүнүн жоопкерчилиги астында, мамлекеттин анын ишмердигине минималдуу кийлигишүүсү менен ишке ашыра алат. Нотариаттын иш жүргүзгөндүгүнө мамлекеттик контроль жүргүзүүнүн негизги формасы бийликтин сот органдарында талаш-тартыштарды чечүү болууга тийиш экендиги менен шартталды.

4-натыйжа. Жаңы, Юридикалык жактан бир кыйла тар мааниден алганда нотариат - бул нотариаттын социалдык-укуктук институт катары калыптанышы жана иштеши жаатындагы коомдук мамилелерди жөнгө салуучу укуктук ченемдердин системасы. Акыр-аягы, нотариатты уюштуруу жана ишмердүүлүгү коомдук мамилелерди укуктук-укуктук жөнгө салуу механизмин камсыз кылган кесипкөй юридикалык корпорация катары да түшүнсө болот. Бүгүнкү күндө нотариат нотариалдык ишмердикти жөнгө салууда ачык-айкындыктын белгилерине ээ; нотариустардын кош (дуалисттик) категориясында бирдей статуска ээ жана ушундай эле нотариалдык ишмердикти жүзөгө ашырат; жарандык коом институту менен окшоштуктары бар (башкача айтканда, мамлекеттик органдардын системасына кирбейт); жарандардын, мамлекеттин, коомдун жана юридикалык жактардын кызыкчылыктарын билдирет, адам укуктарын жана эркиндиктерин коргоодо талашсыз сот адилеттиги болуп саналгандыгы далилденди.

5-натыйжа. Жаңы, "Нотариат жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамында түздөн-түз көрсөтүлгөндүктөн нотариустун укуктук статусун жеке ишкердин укуктук статусу менен теңдештирүүгө болбой тургандыгы

негизделген. Нотариалдык ишмердик товарды сатуу болуп саналбайт. Нотариус өзүнүн кесиптик ишмердигинин натыйжаларын ишке ашырбайт жана керектебейт. Мамлекеттин атынан иш алып барган нотариустун ишмердигинин натыйжасы кардарга, ал үчүн эмес, ага кайрылган адамга багытталгандыгы шартталды.

6-натыйжа. Жаңы, Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызмат адамдары тарабынан нотариалдык кызмат көрсөтүүлөрдү жүзөгө ашыруу үчүн төмөнкүлөр туш болушат: тиешелүү каржылоонун жоктугу, бул кызмат адамдарынын нотариалдык иш-аракеттерди жасоодон баш тартуусуна алып келет; жогорку юридикалык билимдин тиешелүү деңгээлинин жоктугу; тиешелүү кепилдиктердин жоктугу; муниципалдык кызматчылардын жоопкерчилигинин тийиштүү деңгээлинин жоктугу менен шарттады.

7-натыйжа. Жаңы, **Коомдук мамилелерди укуктук жөнгө салуу механизмин дайындоо боюнча, нотариустун** материалдык жана процессуалдык **укуктарын жана милдеттерин айырмалоо керек. Укуктардын жана милдеттердин мазмунунун критерийи боюнча** нотариустун уюштуруу жана кесиптик укуктарын жана милдеттерин бөлүп көрсөтүүгө болот. Уюштуруу укуктары жана милдеттери нотариустун кызмат ордун ээлөөнүн тартиби жана жол-жобосу, анын нотариалдык палата, юстиция органдары, конституциялык укуктук мамилелердин башка субъектилери менен өз ара аракеттенүүсү менен байланышкандыгы негизделди.

8-натыйжа. Жаңы, Жарандардын квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укуктарын ишке ашырууга нотариаттын катышуусу бир катар шарттарды сактоону талап кылат, алардын катарына нотариустардын жогорку кесиптик даярдыгын, алардын ишмердигине мамлекеттик жана корпоративдик контролду, коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын жогорку стандарттарын, нотариустун өзү тарабынан да, тиешелүү нотариалдык палаталардын жана юстициянын ыйгарым укуктуу органдарынын күчү менен да алардын туруктуу мониторингин киргизүү керек экендиг далилденди.

3.2. Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгүн негиздөө (материалдарды топтоо жана илимий тыянактарды аргументтөө ыкмалары).

1-натыйжа. Улуттук нотариат жана нотариустун укуктук статусу жарандардын укуктарын жана эркиндиктерин коргогон институт катары калыптануунун кыйла татаал жолун басып өткөндүгү аныкталды жана бүгүнкү күндө мамлекеттик органдардын, ошондой эле нотариат жөнүндө мыйзамдарга ылайык нотариалдык иш-аракеттерди жасоо укугу берилген кызмат адамдарынын системасы болуп саналышы аргументтелди.

2-натыйжа. Мамлекеттин жеке жана рыноктук экономикага өтүшү менен жарандардын ортосундагы укуктук мамилелер жана жарандык иш жүгүртүүнү реформалоо укуктук мамилелердин катышуучуларынын кызыкчылыктарын жана укуктарын коргоо боюнча чараларды көрүүнү талап кылгандыгы негиздүү экендиги аныкталды.

3-натыйжа. Коомдук мамилелерди конституциялык, административдик жана жарандык жөнгө салуу методдорунан айырмаланып турган нотариалдык укуктун спецификалык методологиясын аныктоо теориялык маселе болуп санала тургандыгына жүйө келтирилген менен шартталды.

4-натыйжа. Нотариат институционалдык мааниде жарандарга жана уюмдарга жеке юридикалык жардам көрсөтүү менен айкалыштырып мамлекеттин атынан укук коргоо жана юрисдикциялык функцияларды жүзөгө ашыруучу мамлекеттик жана жеке нотариустардын, ошондой эле алардын бирикмелеринин системасын өзүнө камтый тургандыгы негизделди.

5-натыйжа. “Нотариат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамында түздөн-түз көрсөтүлгөндүктөн нотариустун укуктук статусун жеке ишкердин укуктук статусу менен теңдештирүүгө болбой тургандыгы негизделген. Нотариалдык ишмердик товарды сатуу болуп саналбайт. Нотариус өзүнүн кесиптик ишмердигинин натыйжаларын ишке ашырбайт жана керектебейт. Мамлекеттин атынан иш алып барган нотариустун ишмердигинин натыйжасы кардарга, ал үчүн эмес, ага кайрылган адамга багытталат. Мамлекеттик жана жеке нотариустарга тиешелүү кош жеке жана жалпы укуктук жоболор жеке нотариустарга да тиешелүү, анткени жалпы аспектиде алар жарандардын жана юридикалык жактардын укуктарын жана эркиндиктерин коргоо боюнча мамлекеттик милдеттерди жүзөгө ашыруунун зарылчылыгында, ал эми жеке аспектиде-мамлекет тарабынан берилүүчү атайын мыйзамда каралган ченемдерге ылайык калкка квалификациялуу юридикалык жардам көрсөтүүдө тургандыгы менен аныкталды.

6-натыйжа. Нотариалдык иш-аракеттердин айрым түрлөрүн аткарууга укук берүү боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын атайын ыйгарым укуктуу кызмат адамы укук берүүнүн оң натыйжаларын көрсөтүп жаткандыгы аныкталды.

7-натыйжа. “Нотариус” — бул мамлекеттин атынан жана жеке жоопкерчиликтин негизинде коомдук нотариалдык ишмердикти жүзөгө ашырууда өзүнө тиешелүү укуктарды жана милдеттерди камтыган өзгөчө жогорку квалификацияга ээ адам экендиги тастыкталган. Ошондой эле нотариустун укуктук статусунун негизги белгилери болуп нотариалдык ишти жүзөгө ашыруудагы укуктары жана милдеттери, жоопкерчиликтери жана мыйзамда каралган негизги кепилдиктер саналат. Бул жерде нотариустардын кесиптик этикасы жана алардын нотариустардын ишмердигиндеги мыйзам бузуулары жөнүндө ченемдерди киргизүү зарылдыгы келип чыгат. Ошол эле учурда нотариустун укуктарынын жана милдеттеринин каталогу илимий системалаштырууга муктаждыгы негизделди.

8-натыйжа. Жарандардын квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укуктарын ишке ашырууга нотариаттын катышуусу бир катар шарттарды сактоону талап кылат, алардын катарына нотариустардын жогорку кесиптик даярдыгын, алардын ишмердигине мамлекеттик жана корпоративдик контролду, коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатынын жогорку стандарттарын, нотариустун өзү тарабынан да, тиешелүү нотариалдык палаталардын жана юстициянын ыйгарым укуктуу органдарынын күчү менен да алардын туруктуу мониторингин киргизүү керек экендигин шарттады.

3.3. Диссертациянын теориялык мааниси чоң.

Диссертацияда орун алган жоболор Кыргыз Республикасында түзүлгөн нотариат институтунун системасындагы табылган кемчиликтерди жоюу боюнча сунуштамалардын ишиндеги маалыматтарды практикалык ишке ашыруу теориялык тыянактарды, ошондой эле нотариалдык ишмердик жаатындагы мыйзамдардын ченемдерин практикалык колдонууга негизделген сунуштамаларды эске алуу менен аталган системанын оптималдуу моделин түзүүгө мүмкүндүк берет.

3.4. Бул эмгек кандидаттык диссертациянын төмөнкү классификациялык критерийлерине туура келет, тактап айтканда:

Диссертациянын жыйынтыктарынын мүнөзү боюнча, жаңы илимий багыттын иштелип чыгышы же тиешелүү илимий багыттардын биринин концептуалдык иштелип чыгышы жана принципиалдуу жаңы натыйжалардын мазмуну, анын жыйынтыгы илимдин тиешелүү тармагында ири илимий жетишкендик болуп саналат;

Диссертациянын натыйжаларынын жаңылык деңгээлине ылайык; жыйынтыктар жаңы;

Диссертациянын натыйжаларынын баалуулугу боюнча ал жогору;

Диссертациянын темасына байланыштуу пландалган изилдөө, демилгелүү иштер;

Колдонулган маанидеги тезистин натыйжаларын пайдалануу деңгээлине ылайык - тармактар аралык деңгээлде;

Диссертациянын натыйжаларын кеңири колдонуу боюнча сунуштарга ылайык, колдонулуучу мааниси бар, кеңири колдонууну талап кылат.

4. **Диссертациялык изилдөөнүн практикалык мааниси** биринчи кезекте диссертациянын материалдары тармактык юридикалык илим үчүн практикалык зор мааниге ээ. Диссертациялык изилдөөдө белгиленген бир катар практикалык сунуштар нотариат органдары менен өз ара аракеттенген мамлекеттик укук коргоо органдарынын: соттордун, юстиция органдарынын,

кыймылсыз мүлккө болгон укуктарды мамлекеттик каттоо боюнча органдардын ишмердигинде колдонулушу мүмкүн.

Диссертациянын теориялык маанилүүлүгү төмөнкүдөн турат, анын материалдары нотариустардын укуктарын, милдеттерин жана жоопкерчилигин укуктук жөнгө салууну өркүндөтүү жаатында, ошондой эле квалификациялуу юридикалык жардамга конституциялык укукту камсыз кылууда жана нотариустарды даярдоо үчүн окуу программаларын түзүүдө жана нотариат боюнча окуу курстарын окутууда колдонулуучу усулдук колдонмолор катарында нотариалдык ишмердикти уюштуруу жана жүзөгө ашыруу маселелери боюнча мындан аркы илимий изилдөөлөр үчүн база катары кеңири колдонулушу мүмкүн.

5. Авторефераттардын диссертациянын мазмунуна дал келүүсү

Автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна, изилдөөнүн максатына жана милдеттерине дал келет. Автореферат кыргыз, орус жана англис тилдерине которулган.

6. Эскертүү:

1. Биздин оюбузча, диссертациянын "Кыргыз Республикасында нотариустун укуктук статусун өркүндөтүү маселелери" деп аталган 3-бөлүмүнүн мазмунун күчөтүү зарыл.
2. Диссертациялык иште нотариустун укуктук статусун Кыргыз Республикасынын “Нотариат жөнүндө” мыйзамында түздөн-түз көрсөткөндүктөн ага басым жасап жеке ишкердин укуктук статусунан айрымаларын теоретикалык жана практикалык негизде толугу менен көрсөтүлгөн эмес.
3. Диссертациялык иштин корутундуларында көрсөтүлгөн жоболорду күчөтүү зарыл.

Бул сын-пикирлер дискуссиялык мүнөзгө ээ жана диссертациялык иштин мазмунуна таасирин тийгизбейт.

7. Сунуштар:

1. Коомдук мамилелерди укуктук жана укуктук жөнгө салуу механизмин камсыз кылган уюм катары кесиптик юридикалык компаниясынын аспектиси боюнча нотариатты кеңейтүү сунуш кылынат.
2. 2018-2040-жылдарга Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн Улуттук стратегиясында мындан ары изилдөө үчүн негиз катары кайсы жоболорду алуу керектигин так көрсөтүү сунушталат.
3. Изденүүчүгө бул тематика боюнча мурдагы СССРдин жана Кыргызстандын окумуштууларынын эмгектерине салыштырмалуу укуктук анализ жүргүзүүдө андан аркы илимий изилдөөлөр сунушталат.

8. Жетектөөчү уюмду, расмий оппоненттерди дайындоо тууралуу сунуштун негиздүүлүгү:

Д 12.20.617 Диссертациялык кеңешине Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын кандидаттык диссертациясы боюнча

Жетектөөчү уюм катары 12.00.02 адистиги боюнча юридикалык илимдердин докторлору иштеген Милициянын генерал-майору Э.А.Алиев атындагы Кыргыз Республткасынын ИИМин Академиясынын мамлекеттик жана укуктук дисциплиналар кафедрасы;

- **биринчи расмий оппонент катары** юридика илимдеринин доктору, профессор, **Мухамеджанов Эдуард Булатович** (12.00.02 авторефераты боюнча адис); анын изилденип жаткан көйгөйгө жакын төмөндөгүдөй эмгектери бар:

1. Суд присяжных в США // Зангер, №1, 2003. -С.12-15;
2. Совершенствование законодательства о валютном регулировании // Фемида, 2004, № 4, -С.14-18;
3. К вопросу об уголовной ответственности юридических лиц // Юрист №5, 2011. -С.30-33.

- **экинчи расмий оппонент катары** юридика илимдердин кандидаты, **Абдраманов Адилет Таалайбекович**, (12.00.02 авторефераты боюнча адис), анын изилденип жаткан көйгөйгө жакын төмөндөгүдөй эмгектери бар:

1. Фундаментальные основы конституционного правотворчества в современных условиях // Международный журнал "Гуманитарных и естественных наук" Учредитель и издатель: ООО "Капитал" г. Новосибирск, № 11-3(50) 2020 г. - С.62-67
2. Роль и место института защиты в совершенствовании конституционных основ. The role and place of the institute of protection in improving the constitutional foundation // International scientific journal Theoretical & Applied science(Международный научный журнал Теоретическая и прикладная наука).-8 (100).-2021.- 372-375
3. Приоритетные направления конституционной реформы: проблемы и перспективы // Известия Национальной Академии Наук Кыргызской Республики.-Бишкек, № S6.- 2021.-С. 93-98.

9. Корутунду: Экспертизага берилген диссертациялык изилдөө - бул конституциялык укук, муниципалдык укук сыяктуу актуалдуу илимий багытты өнүктүрүүнүн жаңы концептуалдык көз карашын иштеп чыгуу болгон индивидуалдуу илимий жана квалификациялык эмгек; эмгек принципиалдуу жаңы натыйжаларды камтыйт, анын жыйынтыгы юридикалык илимдеги ири жетишкендик.

10. Диссертациялык кеңешинин эксперти, сунушталган документттерди карап чыгып, Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Мамлекет жана укук институту, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университети жана Ош мамлекеттик университетине караштуу юридика илимдери боюнча Д 12.24.695 диссертациялык кеңешине 12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча «Кыргыз Республикасынын нотариустун укуктук макамы» аттуу темадагы юридикалык илимдердин кандидаты илимий даражасын изденүүгө сунуштаган **Оморова Гүлзат Сатыбалдыевнанын** кандидаттык диссертациясын кабыл алууну сунуштайт.

Эксперттик комиссиянын төрагасы:
юридика илимдеринин доктору, профессор **Э.Д. Бейшембиев**

Эксперттик комиссиянын төрагасынын колун тастыктайм:

Д 12.24.695 Диссертациялык кеңешинин
Окумуштуу катчысы,
юридика илимдеринин доктору **К.С. Жылкичиева**

«21» 09 **2024 ж.**